

CARLOS FUENTES

TERRA
NOSTRA

2. BASKI
Çeviri: Bülent Doğan

♥ can
roman

CARLOS FUENTES
TERRA NOSTRA

Terra Nostra, Carlos Fuentes

© 1975, Carlos Fuentes

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2014

2. basım: Temmuz 2014, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Develkaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2202-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

CARLOS FUENTES
TERRA NOSTRA

ROMAN

Çeviri

Bülent Doğan

İspanyolca aslıyla karşılaştıran:

Emrah İmre

♥can

Carlos Fuentes'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Artemio Cruz'un Ölüümü, 1981

Deri Değiştirmek, 1983

Yanık Sular, 1985

Körlerin şarkısı, 1986

Sefer, 1993

Diana / Yalnız Avlanan Tanrıça, 1996

Cam Sınır, 1998

Laura Díaz'lı Yıllar, 2001

Inez'in Sezgisi, 2003

Koca Gringo, 2004

Kartal Koltuęu, 2010

Bütün Mutlu Aileler, 2011

Kaygı Veren Dostluklar, 2011

Cennet'teki Âdem, 2013

CARLOS FUENTES, 1928'de Panama'da doğdu. ABD'de Columbia, Harvard, Princeton ve başka üniversitelerde ders verdi; çok sayıda roman, kısa öykü, deneme, tiyatro eseri ve senaryo yazdı. Bir süre Meksika'nın Fransa büyükelçiliğini yaptı. Fuentes'in romanları arasında en önemlilerinden olan *Terra Nostra*, Venezuela'da Romulo Gallegos Ödülü'nü kazandı. 1987'de, İspanyolca yazan yazarlara verilen en büyük ödül olan Cervantes Ödülü'ne değer bulundu. 2012'de hayatını kaybeden Fuentes adına devlet tarafından ödül konuldu. Her yıl yazarın doğum gününde (11 Kasım) verilen ödülün ilk sahibi, Mario Vargas Llosa'dır. Fuentes'in diğer eserleri arasında; *Yanık Sular*, *Koca Gringo*, *Deri Değiştirmek*, *Doğmamış Kristof*, *Kutsal Bölge*, *Artemio Cruz'un Ölümü* yer alır.

BÜLENT DOĞAN, 1975'te doğdu. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu. 1996'dan bu yana çevirmenlik ve editörlük yapıyor. Çevirmenler Meslek Birliği Yönetim Kurulu üyesidir. Edebiyat alanında William Golding, Louis de Bernières, Mark Twain, Viktor Pelevin gibi yazarlardan yaptığı çevirilerin yanı sıra, edebiyat teorisi alanında da çeşitli çeviri eserler vermiştir.

Sylvia'ya

“Ne istiyor bu kendini beğenmiş?..”

GOYA, *Kaprisler*

“Ateşli ve pejmürde. İşte o, üvey anne
Öz kılmış kendini, senin gibi niceye, hepiniz acı içinde
Onun yüzünden ve onun için acı çekmekte”

CERNUDA, *Ser de Sansueña*

“Değişti tümünden,
Korkunç bir güzellik doğdu...”

YEATS, *Easter, 1916*

TEŞEKKÜR

Bu sayfaların başındaki görüntülere ilham veren Lyon Garı sohbetleri için Luis Buñuel'e ve Alberto Gironella'ya; Madrid'in yaratıcı tanrıları Carlos Saura ve Geraldine Chaplin'e; Barcelona'da saatlerce süren olağanüstü konukseverlikleri için Patricia ve Mario Vargas Llosa'ya, Mercedes ve Gabriel García Márquez'e; María del Pilar ve José Donoso'ya; Poissonière Caddesi'nde sağladıkları sığınak için Monique Lange ve Juan Goytisolo'ya; yıllar boyunca süren kesintisiz ve teşvik edici diyalogumuz nedeniyle Marie José ve Octavia Paz'a teşekkür ederim.

Amerika ormanları kuşlarının tüylerinden yapılan maskeharitanın sahibi Roberto Matta'ya; en zor anlarımda mezardan da olsa dehaları ve duruşlarıyla yardımına koşan José Luis Cuevas ve Francisco de Quevedo y Villegas'a; resim sanatının yaşamı ve ölümü hakkında paha biçilmez yardımları için Instituto Centrale del Restauro'dan (Roma) Doktor Giovanni Urbani ve kız kardeşim Berta Vignal'e.

Bu romanda ele alınan konuların farklı açılarıyla ilgili sorularıma dostça bir sabırla yaklaştıkları için, Padova Üniversitesi'nden Elena Aga-Rossi Sitzia, Kudüs İbrani Üniversitesi'nden Michla Pomerance, Atlanta Üniversitesi'nden Rondo Cameron ve Northern Illinois Üniversitesi'nden Martín Diamond'a minnettarım. Bu anlamda Norman Cohn'a devrimci binyıllar, Frances A. Yates'e bellek sanatı konusunda yaptıkları araştırmalar nedeniyle teşekkür borcum olduğunu ifade etmek isterim.

Britanya Müzesi Kütüphanesi (Londra) anahtarları için Jean Franco'ya, Kongre Kütüphanesi (Washington D.C.) anahtarları ve bibliyografik malzeme konusunda dakik ve paha biçilmez yar-

dımları için Anne Harkins'e; etkin dayanışmacı yazarlığı nedeniyle Jerzy Kosinski'ye ve son olarak Woodrow Wilson Uluslararası Araştırmalar merkezi (Washington D.C.) yöneticisi Doktor James H. Billington'a ve sayelerinde bu kitabı tamamlayabildiğim, bu enstitünün nitelikli ve tam bir entelektüel özgürlükte çalışan personeline teşekkür ederim.

Hampstead Hill Gardens, Londra, 1968 kışı
Chesterbrook Farm, Virginia, 1974 kışı

Ana karakterler

KRALLAR VE KRALİÇELER

FELIPE, namı diğer *Yakışıklı*, karısı:

JOANNA REGINA, namı diğer *Deli Hanım*

FELIPE, namı diğer *Senyor*, üsttekilerin oğlu ve vârisi, karısı:

ISABEL, namı diğer *Senyora* (Elizabeth Tudor), *Senyor Felipe*'nin İngiliz kuzeni

SARAY HALKI

SOYTARI, *Yakışıklı Felipe*'nin saray soytarısı

GUZMÁN, *Senyor Felipe*'nin vekili ve avcıbaşı

BİRADER TORIBIO, astrolog

VAKANÜVİS, şair ve anlatıcı

PEDRO DEL AGUA

JOSÉ LUIS CUEVAS

ANTONIO SAURA

BİRADER SANTIAGO DE BAENA

PİSKOPOS

TERUEL ENGİZİSYONCUSU

GONZALO DE ULLOA, Calatrava Kumandanı

İNÉS, kumandanın kızı, rahibe adayı

MILAGROS, Başrahibe

ANGUSTIAS

CLEMENCIA

DOLORES

CONSUELO

REMEDIOS

AZUCENA

LOLILLA

CÜCE BARBARICA, *Deli Hanım*'ın nedimesi

DOKTORLAR

RAHİBELER

BESLEMELER, *Senyora Isabel*'in nedimeleri

PIÇLER

HACI, *Yakışıklı Felipe* ile *Celestina*'nın oğlu

DON JUAN, *Yakışıklı Felipe* ile *Senyora Isabel*'in oğlu

BUDALA PRENS, *Yakışıklı Felipe* ile dişi kurdun oğlu

HAYALPERESTLER

LUDOVICO, teoloji öğrencisi, Calanda'lı

PEDRO, köylü ve denizci

SIMÓN, Keşiş

CELESTINA, köylü, cadı ve haberci

MIGUEL-BİN-HAYAT, avare

DON QUIJOTE DE LA MANCHA, gezgin şövalye

SANCHO PANZA, Don Quijote'nin silahtarı

İŞÇİLER

JERÓNIMO, demirci ve *Celestina*'nın kocası

MARTÍN, Navarra'lı serflerin oğlu

NUÑO, Mağrip cephesinde savaşmış askerlerin oğlu

CATILINÓN, Valladolid'li serseri

AKDENİZLİLER

TIBERIUS CAESAR, İkinci Roma İmparatoru

GANDARALI THEODORUS, Tiberius'un vekili ve vakanüvisi

FABIANUS

GAIUS

PERSIUS

CYNTHIA

LESBIA

PONTIUS PILATUS, Yahudiye valisi

NASIRALI, İbrani kâhini

CLEMENS, köle

AGRIPPA POSTUMUS'UN HAYALETİ

YAHUDİ DOKTOR, Toledo Sinagogu'ndan

İSKENDERİYELİ KÂTİP

SPALATOLU KÂHİN
SPALATOLU ÇİNGENE
DONNO VALERIO CAMILLO, Venedikli araştırmacı

FLAMANLAR

HANIMEFENDİ, Brugge'deki Béguine manastırının başı
RAHİBE CATARINA, içine şeytan girmiş Béguine rahibesi
HIERONYMUS BOSCH, ressam ve Âdemi tarikatı üyesi
BRABANT DÜKÜ

YERLİLER

BELLEĞİN EFENDİSİ
KELEBEKLERİN HANIMI
ŞİŞMAN PRENS
CEHENNEMİN BEYAZ EFENDİLERİ
GÜR SESLİ EFENDİ

PARİSLİLER

POLO FEBO, sandviç adam
CELESTINA, sokak ressamı
LUDOVICO, kendini kırbaçlayan
SIMÓN, tövbekârların başkeşîşi
MADAM ZAHARIA, kapıcı
RAPHAËL DE VALENTIN, serveti tükenmiş soylu
VIOLETTA GAUTIER, ateşli sosyete orospusu
JAVERT, polis detektifi
JEAN VALJEAN, eski mahpus
OLIVEIRA, Arjantinli sürgün
BUENDÍA, Kolombiyalı albay
SANTIAGO ZAVALA, Perulu gazeteci
ESTEBAN VE SOFÍA, Kübalı kuzenler
HUMBERTO, Şilili sağır dilsiz
CUBA VENEGAS, Kübalı bolero şarkıcısı
VALKYRIE, Litvanyalı hayırsever

I
ESKİ DÜNYA

Et, küreler, Seine Nehri kıyısında ela gözler

Akıl sır ermez kendinden başka bir hayvan hayal eden ilk hayvana. Ne büyük bir çirkinliktir iki ayağının üstüne kalkmayı başaran ilk omurgalının, gayet normal bir biçimde yerde sürünerek, yaradılışa malzeme olan çamura yakın, mutlu mesut yaşama-ya devam eden diğer yaratıklara dehşet saçması. Hayrete düşürüyor insanı ilk telefon görüşmesi, suyun ilk kez kaynaması, ilk şarkı, ilk peştamal.

Bir 14 Temmuz günü sabaha karşı dört civarında, kapısı penceresi ardına kadar açık çatı katındaki odasında uyuyan Polo Febo rüyasında bunları görüyor ve cevaplar bulmaya hazırlanıyordu. Ama sonra karanlık, yüzsüz bir rahip figürü rüyasına girdi ve Polo'nun yerine konuşarak imgeci rüyayı sözcüklerle devam ettirdi:

“Fakat akıl –ki ne ağır işler ne de üşengeçtir– bize der ki olağanüstü şeyler sırf tekrar ettikleri için olağanlaşabilir, gayet alışıldık ve sıradan olduğu düşünülen şeyler ise kısa süreliğine bile terk edilip yeniden başlasa kıyamet alameti sayılabilir: yerde sürünmek, posta güvercinleri uçurmak, çiğ geyik eti yemek, akbabalar beslenirken temizleme işlevlerini yerine getsin de doğal döngüyü tamamlasın diye tapınak tepelerine insan ölüleri bırakmak.”

Daha otuz üç buçuk gün önce, Seine Nehri sularının kaynaması akla hayale sığmayacak bir felaket gibi görünürdü herhalde; ama şimdi, bir ay sonra, kimse dönüp bakmıyordu bile. Aniden su fokurdamaya başlayınca hep birden kanalın duvarlarına yapışan kara mavnaların sahipleri ilk başta şaşkına dönmüş ama sonra ka-

çınılmazla mücadele etmeyi bırakmışlardı. Bu nehir adamları külahlarını başlarına geçirdiler, kara tütünlerini söndürdüler ve kerstenkeleler gibi iskelelere tırmandılar; mavna iskeletleri ise IV. Henri heykelinin ironik bakışı altında yığıldıkları yerde kömür, demir ve kalastan görkemli harabeler halini aldılar.

Ama olayların sadece soyut yönünü anlayan Notre-Dame çörtlenleri kara taştan gözleriyle çok daha geniş bir manzarayı izliyordu ve on iki milyon Parisli maziden kalma bu iblislerin niçin yüzlerinde acımasızca bir alayla şehre dil çıkardıklarını nihayet anlamıştı. Onları ilk başta yontanların amacı meydana çıkmış, rezalete ortaya saçılmıştı adeta. Çörtlenlerin gözlerini açıp çatal dilleriyle vaa! vaa! diye bağırarak için tam sekiz asır sabırla beklediği ortadaydı. Şafak sökerken şehre baktıklarında Sacré-Cœur'ün uzaktaki kubbelerinin ve bütün bir cephesinin geceleyin siyaha boyanmış gibi durduğunu görmüşlerdi. Daha yakında, çörtlenlerden çok daha aşağılarda ise oyuncak gibi duran Louvre saydamlaşmıştı.

Yetkililer yarım yamalak bir araştırmancının ardından iyice yollarını şaşırıp boyalı cephenin aslında mermer olduğu ve saydam Louvre'un da kristalleştiği sonucuna vardılar. Bazilikanın içindeki tablolar da dönüşüm geçirmiş, bina renk değiştirince tablolar da ırk değiştirmişti. Artık kim ıslık ıslık siyahi Kongolu Bakire'nin huzurunda haç çıkartacak, kim Zencileşmiş Mesih'in kalın dudaklarından bağışlanma sözcükleri dökülmesini dileyecekti? Öte yandan müzedeki tablolar ve heykeller, pek çok kişinin kristal duvarlar, zemin ve tavanla zıtlığa atfetmeye karar verdiği bir matlık kazanmıştı. Samothraki Nikesi'nin görünür herhangi bir dayanak olmadan havada süzülmesinden kimse en ufak bir rahatsızlık duymuyor gibiydi: O kanatların gerekçesi nihayet anlaşılmıştı. Ama Firavun maskesinin –yeni beliren bir açıdan– *La Gioconda*'nın gövdesinin üstüne, hanımefendinin başının ise David'in *Napoléon* resmindeki gövdenin üstüne oturduğunu görünce, bilhassa genel hafifliğin aksine kısa süre önce bir yoğunluk kazandıklarını göz önüne alarak endişelenmeden edemiyorlardı. Dahası vardı: Geleneksel çerçeveler saydamlaşıp da sonuçta sırf alışkanlıktan kaynaklanan mekân serbest kalınca, Mona Lisa'nın hâlâ kollarını kavuşturmuş oturduğu ama yalnız olmadığı anlaşılmıştı. Üstelik gülümsüyordu.

Geçen otuz üç buçuk günde Arc de Triomphe kuma dönüşmüş, Eiffel Kulesi hayvanat bahçesi olmuş görünüyordu. Görüşlerden söz etmekle yetiniyoruz çünkü ilk heyecan dalgası geçtikten sonra kimse kuma dokunma zahmetine girmemişti ki zaten kumun görünüşü taştan farksızdı. İster kum olsun ister taş, yerli yerinde duruyordu; ne de olsa herkesin istediği bundan ibaretti: Yeni bir düzenleme olmasın, şekli şemali aynı kalsın ve yerinden oynayıp güven sarsmasın. Arc de Triomphe hâlâ taş olsaydı da öteden beri Bellechasse ile Babylone caddelerinin kesiştiği köşede bulunan eczanenin yerinde beliriverseydi kim bilir ne büyük bir gürültü kopardı.

Mösyö Eiffel'in kulesine gelince, geçirdiği dönüşümü sadece intihara meyilli olanlar eleştirdi; onların da sözleri sağlıksız niyetlerini ele veriyor, biraz lafı dolandırdıktan sonra başka benzer atlama yerlerinin yapılacağı umuduyla eninde sonunda soğukkanlı görünmeyi tercih ediyorlardı. Kırkına geldiğinde kendini öldürmeye on dört yaşından beri kararlı olan bir Café Le Bouquet müdavimi, "Ama mesele sadece yükseklik değil; insanın ölüme atıldığı yerin prestiji daha da önemli belki," dedi Polo Febo'ya. Onun bunları söylediği ikindi vaktinde genç ve yakışıklı dostumuz, başka herhangi bir yola başvursa pazar akşamı kalabalığının doldurduğu bir sinemada, "Yangın var!" diye bağırması gibi olacağına kanaat getirdiği için normal işlerine devam ediyordu.

Exposition Universelle'den kalma paslı yapının artık maymunlara cirit atacak bir ağaç, aslanlara yan gelip yatacak bir kaide, aylara bir kafes ve çok kalabalık bir kuşhane olarak hizmet vermesi halka eğlenceli gelmişti. Neredeyse bir asırdır süregelen maketler, amblemler ve atflar yüzünden kule hüznü ama gerçekten sevgi dolu bir aleladelik mertebesine inmişti. Şimdiyse oradan oraya uçuşan kuşlar –kah dağılıp kah toplanan güvercinler, uçuş düzeni kuran yabanördekleri, yapayalnız baykuşlar ve bir başkalaşım kalabalığının ortasında gülünç ve ikircikli bir hava yaratan yarasa kümeleri– hem eğlendiriciydi hem de hoşça vakit geçiriyordu. Fakat bir çocuk, kulenin tam tepesinde kanat açıp süzölmeye başlayan bir akbabayı işaretparmağıyla gösterince herkesin huzuru kaçtı. Akbaba zengin muhiti Passy'nin üstünde bir çember çizdi, sonra Saint-Sulpice'in kulelerine doğru dümdüz uçtu ve tapınağın sonsuz restorasyonunun daimi iskelesinin

bir köşesine tüneyerek meydanın ıssız sokaklarını aç gözlerle izlemeye koyuldu.

Polo Febo önce gözüne düşen bir tutam sarı saçı geriye doğru yatırdı, sonra tek elinin (çünkü iki eli yoktu) parmaklarını omuzlarına dökülen darmadağınık saçlarının arasında gezdirdi; en sonunda da yaz güneşini selamlamak için altıncı kattaki odasının penceresinden başını uzattı; güneşin her Paris sabahında olduğu gibi hoş sokak kokularından –kral güneşin temmuzda yer yüzüne serptiği kokular, kraliçe ayın aralıkta damıttığı kokulardan farklıydı elbette– müteşekkil saray eşrafı eşliğinde ılık buğudan bir savaş arabasıyla belireceğini sanıyordu. Gel gör ki Polo bugün alışılmış kokular envanterini zihninden geçirirken bakışlarını Saint-Sulpice’in kulelerine yöneltme ihtiyacı hissetti. Akbaba iskeleye tünerken Polo boşu boşuna havayı içine çekti. Ne fırından yeni çıkmış ekmeğin kokuyordu ne çiçek kokuları duyuluyordu ne de haşlanmış hindiba kokusu vardı havada, nemli şehir kaldırımlarının kokusunu bile alamıyordu. Gözlerini yumup yaz sabahı havasını derin derin içine çekmeyi, epeyce uzaktaki Corse Rıhtımı’ndaki çiçek pazarından gelen sımsıkı kapalı goncaların kokusunu ayırt edinceye kadar dikkatini toplamayı severdi. Ama bugün hemen dibindeki Saint-Germain pazarından gelen lahana ya da pancar kokusu, gelip geçenlerin içtiği Gauloise ya da Gitanes’in keskin kokusu, hasıra ya da ahşaba dökülmüş şarap kokusu bile yoktu. Four Caddesi’nin hiçbir köşesinden koku gelmediği gibi, güneş de alışıldık buğudan bineğinin üstünde belirmemişti. Tünediği yerde taş kesilmiş akbaba, kilise kulelerinin orada adeta bir körükten yayılarak savrulan boğum boğum kara dumanların arasında gözden yitti. O muazzam koku boşluğu aniden pis ve mide bulandırıcı bir buğuyla doldu; adeta cehennem ciğerlerindeki tüm iltihabı kismaya başlamıştı. Polo et kokusu aldı... yanmış tırnak, saç ve et.

Polo yirmi iki yazdır ilk kez ne yapacağını bilmez halde te-reddütle pencereyi kapattı. Ama gece gündüz, yaz kış, yağmur çamur demeden hep açık kalan pencerenin sunduğu o gözle görülür özgürlük simgesine duyduğu özlemin tam da o anda başladığını hisseder gibi oldu. Hem kendisinin hem de çevresindeki dünyanın amansızca yaşlandığı hissini getirdiği alışılmadık karsızlık da zihninde belli belirsiz yankılandı. Bu hissi söküp at-

mak için ilk aklına gelen sorular pek yetmeyecekti: Neler oluyor? Özgür ve açık penceremi ömrümde ilk kez kapatmaya beni zorlayan nedir?.. Herhalde çöp yakıyorlardır; hayır, et kokuyordu; hayvan leşi yakıyor olmalılar. Salgın mı? Kurban törenleri mi? Çırılçıplak uyuyan Polo Febo (özgürlüğün başka bir bilinçli simgesi) duş kabinine girdi, suyun gürültüyle beyaz emayeye çarpmasını dinledi; sapsarı kasık tüyelerine özel bir dikkat göstererek kendini özenle sabunladı; suyu yüzüne yöneltmek için tek kolunu kaldırdı, ağzına dolan suyun açık dudaklarından taşmasına izin verdi, musluğu kapattı, kurulandı ve onu masum şüphe günahı dışında tüm günahlarından arındıran daracık ama dört dörtlük günah çıkarma hücrelerini terk etti; kahvaltı hazırlamayı aklına bile getirmeden deri sandaletlerini giydi, haki renkli Levi's pantolonunu çekti, çilek rengi gömleğini sırtına geçirdi; mutlu mesut yaşadığı odaya çabucak bir göz gezdirdikten sonra başını tavanın alçak yerine çarptı ve her sahanlıkta bulunan terk edilmiş boş çöp kovalarını umursamadan merdivenlerden aşağı koştu.

Polo asmakatta durup kapıcının kapısını tıklattı. Cevap alamayınca da, çok düşük bir ihtimal olmasına rağmen mektup gelmiş mi diye bakmak için içeri girmeye karar verdi. Tüm kapıcı kapıları gibi bu da yarı ahşaptan yarı camdandı ve Polo perdelerin arasında Madam Zaharia'nın dalgın yüzü belirmediyse, bunun Madam Zaharia'nın dışarıda olduğu anlamına geldiğini biliyordu ama kadının şu dünyada hiç kimseden saklayacak bir şeyi olmadığından (en sevdiği söz, camdan bir evde yaşadığıydı) kiracıların içeri girip onun düzene koyduğu ve ayna çerçevesine sıkıştırdığı nadir gelen mektupları almasına itiraz edecek hali yoktu. Bu yüzden Polo, pişen lahananın ebedi buharının iki kez ölmüş ve iki kez defnedilmiş –önce Verdun toprağına, şimdi bir buğu katmanının altına– görünen askerlerin fotoğraflık hatıralarının üstüne çöktüğü o evvel zamandan kalma asalet mağarasına girebileceğine karar verdi. Demin yaz kokularının yokluğunu fark ettiğinde hissettiği kararsızlık ruhunu tıpkı bir hayal kırıklığı ve yaşlılık uyarısı misali nasıl hükmü altına aldıysa, şimdi de gelme ihtimali neredeyse hiç olmayan bir mektuba bakmak için kapıcının odasına girmek ona ilkel saflıktan başka bir şey gibi görünmüyordu. Ama fiziksel gerçeklik bu yeni ruh halinden daha da garipti. Zira hatırlayabildiği kadarıyla ilk kez mutfakta fokurdayan bir şey yoktu ve göçmüş

askerlerin fotoğrafları faydasız fedakârlığın ve müşfik feragatin tertemiz aynaları halini almıştı. Madam Zaharia'nın odasındaki koku bile buharlaşıp gitmişti. Ama ses kalmıştı. Her zamanki kadar dalgın görünmeyen kapıcı ortası çökmüş yatağında, kadim kışların çiçekleriyle kaplı bir yorganın üstünde hırıltılar çıkararak inliyordu.

Polo Febo lütfedip de Madam Zaharia'nın durumu ve duruşunun yarattığı izlenimin tahliline başlayınca kadar çok güneş doğup batacak; hangisi sebep, hangisi sonuçtu? Kahramanımızın iznini almasak da, sabahki denklemin tersine döndüğü varsayımında bulunabiliriz belki: Dünya önüne geçilemez bir biçimde gençleşiyordu – üstelik birtakım kararlar alınmalıydı. Bir an bile düşünmeden hemen koşup bir kovaya su doldurdu, ocağı yaktı ve suyu ısıtmak için kovayı üzerine yerleştirdi; biraz atadan kalma bilgeliğin, biraz da mahmurluğun etkisinde havluları topladı ve çarşaftan büyücek parçalar yırttı. Bu yaşananlar son otuz üç buçuk gün boyunca defalarca aynı şekilde tekrarlanmıştı. Polo gömleğinin bir kolunu dişlerinin yardımıyla sıvadı (gömleğin diğer kolu katlanıp bir toplu iğneyle çolak kolunun üstüne tutturulmuştu), az sonra çıkacak kafayı tutmak üzere, Madam Zaharia'nın açılmış ateşli butlarının arasına diz çöktü. Kapıcı kesik kesik soluyarak inilti çıkarıyordu. Polo suyun fokurtusunu duydu; kovayı oaktan alıp çarşaftan kopardığı parçaları kaynar suya attı, sonra da yatağa geri döndü ve çıkmasını beklediği kafa yerine mora çalan iki minik ayağı tutup çekmeye başladı. Madam Zaharia bir feryat kopardı, karnı bir gevşedi bir kasıldı ve Polo'nun çolak kolu diğer koluna eşlik etme özlemiyle bir mermer parçası misali zonkladı.

Ters doğum tamamlandıktan, Polo bebeğin kıcına bir şaplak attıktan, göbek bağıni kesip düğümledikten, plasentayı kovaya attıktan, kanı temizledikten sonra ilaveten bir şeyler daha yaptı. Bebeğin hayalarını yokladı, her ayağında altışar parmak saydı ve sırtındaki doğum lekesini hayretler içinde seyretti: kürekkemiklerinin arasında şarap kırmızı bir haç. Bebeği yeni doğum yapan doksandaki kadının kucağına mı verse, yoksa sorumluluğu kendisi alıp ona baksa, muhtemel bir hastalıktan ya da boğularak ölmekten uzak mı tutsa bilemiyordu. İkincisini seçti; aslına bakarsanız Madam Zaharia denen kocakarının bu vakitsiz gelen çocu-

ğu suda boğacağından, hatta belki de yemeye kalkacağından korkuyordu. Sonra kapıcının kiracılara nadiren gelen mektupları camla çerçevenin arasına sıkıştırdığı altın çerçeveli antika aynaya doğru yürüdü.

Evet. Bir mektup gelmişti. Herhalde zaman zaman gelen ve daima tarihi geçmiş olan ihbarnamelerden biriydi; yüz yıl önce ilerlemeyi simgeleyen hiçbir şeyin artık verimli ya da dakik işlemediği bir dönemde posta hizmetlerinin neredeyse tümünden çökmesinde şaşılacak bir yan kalmamıştı. Suyu arıtmak için kullanılacak klor yoktu, mektuplar vaktinde ulaşmıyordu ve mikroplar aşılarda karşısında zafer ilan etmişti: savunmasız insanlar, bağışıklık kazanmış kurtçuklar.

Polo zarfa daha yakından bakınca mektubun üzerinde pula benzer bir şey olmadığı dikkatini çekti; yeni doğmuş bebeği göğsüne bastırarak uzanıp mektubu sıkıştırdığı yerden çıkardı. Zarf çok eski, yapış yapış bir mumla mühürlenmişti; üstelik zarfın kendisi de eski püskü ve sapsarıydı, hatta gönderenin yazısı da eski görünümlüydü ve merak uyandıran bir özenle kaleme alınmıştı. Polo zarfı eline aldığı sırada kağıdın üstündeki birkaç titrek cıva damlası yuvarlanıp yere düştü. Polo çocuğu bırakmadan eski kırmızı mumdan mühürü dişleriyle kırdı ve incecik, kırış kırış olmuş ipek kadar saydam bir parşömen çıkardı. Ardından şu mektubu okudu:

Vakanüvis Caesarius von Heisterbach, *Dialogus Miraculorum*'da tüm bilgilerin membaı ve Kutsal Yazılar'ın kaynağı olan Paris şehrinde büyük kandırıcı Şeytan'ın belli başlı birkaç bilgeyi sapkın bilgilerle zehirlediği uyanısında bulunur. Tetikte olmalısın. Buradaki mücadele sana çok daha şiddetli gelse de, iki güç arasındaki savaş aslında sadece Paris'te değil dünyanın dört bir yanında sürüyor. Talih senin burada doğmanı, büyümeni ve ömrünü geçirmeni buyurmuş. Senin yaşamınla bu zaman farklı bir mekânda da çakışabilirdi. Ama bu bir şeyi değiştirmez. Daha niceleri doğacak ama sadece birinin her ayağında altışar parmak, sırtında şarap kırmızısı bir haç olacak. Bu çocuk lohannes Agrippa adıyla vaftiz edilmeli. Uzun asırlar boyunca yolu gözlendi; asıl kralların soyu onda devam ediyor. Üstelik başka bir zaman diliminden olsa da senin oğlundur. Görevinde başarısız olmamalısın. Seni bekliyoruz; seni biz bulacağız, bizi aramaya kalkma.

Bu garip mektubun altına *Ludovico* ve *Celestina* diye iki imza atılmıştı. Saint-Sulpice'ten gelen dumanda içine çektiği ve akbabaların aç gözlerinde sezinlediği ölümden, tek koluyla tuttuğu bu yaşama –onu dünyaya getirmiş ama mektubun gizemli bir tarzda belirttiği üzere yolu yordamıyla tanıştırmamış olduğuna inanmıştı– geri dönüşüyle şaşkına dönen Polo'nun, yazılanları tekrar okumaya vakti yoktu. İki kez başını sağa sola salladı karşı çıkarcasına: *Ludovico* ya da *Celestina* adında kimseyi tanııyordu ve kocakarıyla hiç yatmamıştı. Parmaklarını kanlı suya daldırdı, bu yeni doğmuş olağandışı yavrunun başına birkaç damla serperken mektuptaki talebe uyararak mırıldandı:

“Ego baptiso te: Iohannes Agrippa.”

Polo çocuğu vaftiz ederken, yaşlı Madam Zaharia'nın siperler, tanklar, hardal gazlarıyla dolu mazide kalmış bir savaşın ortasında genç yaşta hayatını kaybeden biricik nikâhlı kocasına, o gürbüz askere bir göz kırptı; çocuğu şaşkına dönmüş kocakarının kucağına verdi, ellerini yıkayıp kuruladı ve görevini başarıyla yerine getirmenin verdiği tatmin duygusuyla arkasına bile bakmadan odadan çıktı.

Görevini gerçekten yerine getirmiş miydi? Ağır sokak kapısını açtı, yüzyıllardır Four Caddesi ile Saint-Germain Bulvarı arasında uzanan daracık sakin sokağa çıktı ve bu harika temmuz sabahının tadını çıkarma isteğini bir kez daha tehdit eden yepyeni bir panik duygusuyla boğuşmaya başladı. Dünya gençleşiyor muydu, yoksa yaşlanıyor muydu? Tıpkı sokağın kendisi gibi Polo da kısmen güneş görüyordu ama kısmen de ıssızlığın gölgeleri içindeydi.

Genellikle müdavimlerle dolu olan Café Le Bouquet'nin açık kapıları ve kaldırırma kurulmuş masaları davetkar görünüyordu ama barın arkasındaki aynalı duvarda sadece yeşil ve amber sarısı şişelerin durduğu rafların yansıması vardı, tezgâhın uzun bakır kenarlığında ise alelacele bırakılmış parmak izlerinin belli belirsiz kalıntılarında başka bir şey yoktu. Televizyonun fişi çekilmişti ve sigaraların sergilendiği vitrinin üstünde arılar vızıldıyordu. Polo tek eliyle uzandığı bir içki şişesini kafasına dikerek bir yudum aldı. Sonra barın arkasına şöyle bir göz atıp bar-kafetütüncü dükkanının iki kocaman afişini buldu. Başını panoların arasından geçirip omuzlarının üstünde birleşen deri şeritleri taktı. Böylece sandviç adam kostümüyle Four Caddesi'ne geri döndü,

kapıları ardına kadar açık duran ama terk edilmiş görünen dükkanların önünden hiçbir şey olmamışçasına yürümeye koyuldu.

Polo'nun genç bedeninin derinliklerinde kadim bir iyimserlik gömülüydü belki de. Afişlerin arasında sandviç olmuş yürüyordu yürümesine ama mütevazı geçimini sağlayan işi yapmakla kalmıyordu sadece. Metro on dakikadır yerine çakılı kalmış ve bütün tünel ışıkları da gitmişse yapılacak en uygun şeyin hiçbir şey yokmuşçasına gazete okumaya devam etmek olduğunu söyleyen bir kurala bağlı kalıyordu. Devekuşu Polo. Ama Madam Zaharia'nın başına gelenler onun da başına gelmediği müddetçe (üstelik böyle bir zamanda kim tek elini taşın altına koyardı ki?) varlığının olağan ritmini bozmak için hiçbir sebep göremiyordu. Hayır. Tam tersine: "Güneşin her gün doğduğuna, her yeni doğan güneşin dün bize uzak görünen yeni bir günü ilan ettiğine hâlâ inanıyorum; tarihin bir sayfası kapanırken, bugünün de öncesinde görünmez ve sonrasında tekrarlanmaz bir yarını vaat edeceğine hâlâ inanıyorum." Kafasında bu tür düşüncelerle dalgın dalgın yürüyen Polo giderek daha da yoğunlaşan dumanın içine doğru ilerlediğini fark etmedi. Alışkanlığın verdiği masumiyetle (yasanın şerrinin ister istemez katılaştırdığı masumiyetle) Saint-Sulpice Meydanı'na doğru yürümüştü ve hem önünü hem arkasını dizlerine kadar örten afişlerle sadık ve bildik kafe müşterilerinin önünden geçit yapmaya hazırlanıyordu. Duman içinde kaldığını görünce aklına ilk gelen şey insanlara Café Le Bouquet'i tercih etmelerini öneren sözcükleri kimsenin okuyamayacağıydı. Başını kaldırdığında Meydan'daki dört heykelin dahi görünmediğini fark etti; halbuki Polo'nun omuzlarına asılı duran, ona emanet edilmiş afişlerin şahitleri sadece onlardı. Dumanın bu kutsal vaizlerin ağızlarından çıkıyor olması gerektiği gibi ahmakça bir şey söyledi kendi kendine. Ama Bossuet'nin dişleri, Fénelon'un dudakları, Massillon'un dili ya da Fléchier'nin damağı bile –ki bunların hepsi ak pak taş yontulardı– bu mide bulandırıcı bir kokunun, Polo'nun çatı katındaki odasının penceresinde duyduğu leş kokusunun kaynağı olamazdı. Şimdi buna bir de kulaklarının ilk olarak Bonaparte Cad-desi'nden doğru geldiğini duyduğu görünmeyen ayak sesleri eklenmiş, kokuyu iyice katlanılmaz kılmıştı. Çok geçmeden bunun ne olduğunu anladı: evrensel hareketin sesi.

Duman dört yanını sarmıştı ama dumanla çevrelenen kişi

hep kendi bedeninin çevresinde temiz hava kaldığına inanır; sisin içine dalan hiç kimse sisin onu yuttuğunu hissetmez. “Ben sise dönmedim,” dedi Polo kendi kendine. “Sis sadece çevremde geziyor, tıpkı dört kutsal vaizin heykellerini çepeçevre sardığı gibi.” Polo tek kolunu dumanın içinden, dumana doğru uzattı ama hemen geri çekti ve göğsünü kapatan panonun arkasına korkuyla sakladı; parmak uçları uzanıp dumanın içinde kaybolduğu o kısacık anda başka bir bedene, kaygan, çıplak bir bedene değmişti. Neredeyse tereyağı kadar yoğun bir yağ tabakasını hatırlayan ve hâlâ izlerini taşıyan parmaklarını sakladı: başka bedenler, görünmeyen ama yine de orada olan bedenler... kayıp gidiveren, yağla kaplı bedenler. Tek eli asla yalan söylemezdi. Onu kimse görmemişti ama Polo yine de korktuğu için utandı. Korkusunun asıl sebebi kopkoyu dumanın içinde kiliseye doğru yürüyen dizi dizi bedenleri şans eseri keşfetmesi değil, ileri uzattığı tek elinin duman tarafından yutulduğunu görmesiydi. Görünmez. Kayboldu. Havaya karışıp gitti. Sadece bir elim var. Bir tek elim kaldı. Fiziksel varlığının devamından emin olmak için, kurtardığı eliyle hayalarını yokladı. Yukarıda, elinden ve edep yerinden çok uzakta başı farklı bir ekseninde fırl fırl dönmeye başladı ve yine galip çıkan aklı dile gelerek sebeplerin sonuçlara yol açtığı, sonuçların sorunlar yarattığı ve sorunların da çözümler gerektirdiği uyarısında bulundu. Çözümler ise başarıları ya da başarısızlıkları yüzünden yeni sonuçların, sorunların ve çözümlerin sebepleri olacaktı. Aklı böyle diyordu ama Polo bu mantık ile demin yaşadığı duygular arasındaki bağı kavrayamadı. Bu yüzden kimsenin göremeyeceği afişleri sergileyerek dumanın içinde dikilmeye devam etti.

“Çok ısrarcı olma, insanların sinirlerini bozar, ters sonuç verir,” demişti Polo iş sözleşmesine imza attığı sırada patronu. “Her rakip kafenin önünde bir-iki tur atıp uzaklaş... sonra hoop... başka bir yere kon.” Polo koşmaya başladı, Saint-Sulpice Meydanı’ndan uzaklaşmak, tüm o dumandan, burnunun direğini kıran kokudan ve o temastan kaçmak istiyordu; ama kaçış yoktu, Saint-Sulpice Meydanı’ndan gelen koku diğer kokuların hepsini bastırıyordu. Yağ, yanık et, tırnak ve saç kokusu çiçeklerin, tütünün, hasırın ve ıslak kaldırımların kokusunu Polo’nun belleğinden silmişti. Koştu.

Kahramanımız ara sıra kendini kaybetse de aslında son derece ağırbaşlı bir kimse olduğunu kimse inkâr edemez. Bu ağırbaşlılığın farkında olduğundan bulvara yaklaştığını görür görmez

adımlarını yavaşlattı; bir gecede her şey değişmediyse orada her zamanki (en azından son otuz üç buçuk gündür alıştığı) manzara onu bekliyordu.

Kiliseye en rahat hangi sokaktan ulaşacağını düşünmeye çalıştı ama hepsi aynıydı; ıssız Bonaparte Caddesi'nin, Rennes Caddesi'nin ve Dragon Caddesi'nin ilerisinde, Saint-Germain Bulvarı'nda dip dibe duran başları ve omuzları görebiliyordu; kalabalık altışarlı sıralar yapmış, kimileri ağaçlara tünemiş, kimileri de önceki gecedен, hatta belki daha da önceden tuttıkları geçici tribünlere oturmuşlardı. Hiç değilse mümkün mertebe kabalıktan uzak kalmak için Dragon Caddesi'nden yürümeye başladı ve iki uzun adımdan sonra Café Le Bouquet'nin sahibiyle karşılaştı; ekmek, peynir ve enginar dolu bir sepet taşıyan karısıyla birlikte bulvara doğru yürüyordu.

“Geç kalmışsınız,” dedi Polo.

“Hayır. Bu sabah üçüncü kez erzak getiriyoruz,” diye tenez-zül edip cevap verdi patron.

“Hiç zorlanmadan en öne kadar gitmeye hakkınız var, değil mi? Şansa bak!”

Patroniçe sandviç panolarına bakıp Polo'nun işine duyduğu sadakati onaylarcasına gülümsedi. “Hakkımız olduğundan değil. Görevimiz. Biz olmasak açlıktan ölürlер.”

“Neler oluyor?” diye sormak isterdi Polo. “Hangi dağda kurt öldü de sizin gibi iki sefil cimrilik timsali (bu bir gerçek, şikâyet ettiğimden değil) etrafta gezip yiyecek dağıtmaya başladı? Bunu neden yapıyorsunuz? Korkunuzun sebebi ne?” Ama basiretini koruyarak, “Sizinle geleyim mi?” demekle yetindi.

Kafe sahipleri omuz silkerek gelmesini işaret ettiler. O eski dar sokakta köşeye kadar onlara eşlik edecekti. Köşeye varınca Madam, sepeti başının üstüne alıp bağarmaya başladı: “Erzaka yol verin, yol açın geçelim.” Patron ve Polo da evlerin duvarları ile kaldırım kenarlarına kurulmuş polis barikatları arasındaki sıkış te-piş kalabalığın içinde kendilerine yol açmaya koyuldular.

Sepetin içinden peynir yürütmek için bir el uzanınca patron o hergeleyi saçından yakaladı: Bunlar tövbekârlara gidiyor, seni terbiyesiz!”

Patroniçe de şaşkalozun ensesine bir tokat patlattı. “Sana para-yla! Bedava yemek istiyorsan sen de hacılara katıl!”

MARSLILAR VE VENÜSLÜLER İŞGAL ETMEDİ DÜNYAMIZI, ON BEŞİNCİ YÜZYILDAN GELEN SAPKINLAR VE KEŞİŞLER, ON ALTINCI YÜZYILDAN GELEN FATİHLER VE RESSAMLAR, ON YEDİNCİ YÜZYILDAN GELEN ŞAİRLER VE MÜTEŞEBBİSLER, ON SEKİZİNCİ YÜZYILDAN GELEN FİLOZOFLAR VE DEVRİMCİLER, ON DOKUZUNCU YÜZYILDAN GELEN FAHİŞELER VE SINIF ATLAYANLAR: GEÇMİŞ DOLDURDU BİZİM YERİMİZİ... PEKİ YA SEN, SENİN OLAN BİR DEVİRDE Mİ YAŞIYORSUN, YOKSA BAŞKA BİR ZAMANDAN GELEN BİR HAYALET MİSİN?

CARLOS FUENTES **TERRA NOSTRA'DA AKDENİZ KÜLTÜRÜNÜN BİNLERCE SENELİK BİRİKİMİ ÜZERİNDEN LATİN AMERİKA'NIN KÖKLERİNİ YENİDEN YORUMLAR. ESKİ DÜNYANIN YENİ DÜNYAYLA BULUŞTUĞU, ÖYKÜ İÇİNDE ÖYKÜLERLE GÜNÜMÜZ DÜNYASINA IŞIK TUTAR.**

TERRA NOSTRA, GEÇMİŞİN KÂBUSLARINDAN SİLKİNEREK GELECEĞİN HAYALLERİNE KAVUŞMAYA ÇABALAYAN İKTİDAR SAHİPLERİNİ İMANLA VE TOPLUMLA HESAPLAŞTIRAN BİR BAŞYAPIT.

